

Tạ ơn một tấm lòng

(Về bài thơ "Em" của Cao Xuân Sơn)

Trần Thị Hồng Hạnh
hanh8778@yahoo.com
079-824578

Trong cuộc đời mỗi con người thường có nhiều nuối tiếc. Nuối tiếc vì một chuyện tình dang dở. Nuối tiếc vì đánh mất một tình cảm thiêng liêng. Lại có khi nuối tiếc vì thời gian đã trôi qua rất vội.

Cũng có người, nuối tiếc vì bấy lâu nay không nhận ra một tấm lòng vẫn bình thản với những yêu thương và chất chiu dành cho mình. Vì sao ta lại không nhận ra sớm hơn. Bài thơ "Em" của Cao Xuân Sơn thể hiện nỗi nuối tiếc ấy và cũng để tạ ơn một tấm lòng.

Nhà nghệ sĩ là những con người sống trong khao khát. Đi giữa đời thường, nhiều lúc trái tim nhạy cảm không chịu nổi những niềm đau do thực tại mang đến nên đã biến tất cả những niềm-đau-có-thực ấy thành những bình- yên-mơ-ước trong thơ:

*Trong mỗi giấc anh mơ
Chưa một lần trăng khuyết
Trong trang thơ anh viết
Chưa một phút em buồn*

*Bao nhiêu lời ví von
Trước vầng trăng tuyệt mỹ
Muôn thuở trăng vẫn tròn
Hắt ánh vàng ngạo nghệ*

*Muôn thuở là chúa tể
Ôi! vẻ đẹp thơ nhân
Thăm thẳm miền tiên Phật
Gọi anh là nhân gian*

Cái Đẹp - nói như Đốt-tôi-ep-xki - sẽ cứu rỗi thế giới. Con người sống cần đến cái đẹp và luôn khao khát nó, cũng như khao khát bình yên.

Không gian này là không gian của mơ - nên trăng luôn viên mãn. Không gian này là không gian của thơ - nên em chưa bao giờ buồn bã. Những vẻ đẹp của thanh thân và vĩnh hằng. Người ta có thể khao khát nó và đắm chìm trong nó đến mức hồn lìa khỏi xác - như là một tín đồ đích thực của Cõi Đẹp - Cõi Bằng An.

Thế nhưng, đó chỉ là thơ và là mơ. Còn thực tại:

*Em gần trong tác gang
Mà thơ anh lạnh nhạt
Câu giận giận ơ hờ
Câu thương thương hời hợt*

Sự mâu thuẫn giữa thơ và đời thực, không phải chỉ một lần văn chương đã nói đến. Một Điền trong *Trăng sáng*, một Hộ trong *Đời thừa*... Những nhà văn ngụp lặn trên trang giấy để sống với những giấc mơ tìm kiếm những điều không có thực; để mặc cho những người đàn bà của đời mình lo liệu cơm áo. Cũng có thể bắt gặp những người đàn bà ấy trong trang viết của họ nhưng với một bộ dạng khác. Rất khác. Cả tình cảm cũng không giống. Câu thơ viết về em trong mơ nên không thật. Câu thơ ấy nhân nhạt, tầm thường. Cái gì cũng nửa vời. Nó ơ hờ và hời hợt. Nó đâu phải là khát vọng tuyệt đối vẫn hằng cứu trong tâm hồn nhà thơ.

Một thoáng chạnh lòng rồi nhân vật trữ tình giật mình nhìn lại:

*Ngày long đông tắt bật
Đêm lưng chẳng tới giường
Em như trăng huyền hoặc
Lặn ngụp giữa đời thường*

Những câu thơ rưng rưng một niềm ân hận. Có gì như là nuối tiếc. Có gì như là biết ơn. Có gì như là muốn tạ lỗi.

Bốn câu thơ vẽ nên một dáng cò lặn độn trước mắt người đọc. Cái đẹp ở đây là cái đẹp của đức hy sinh và tình yêu thương đã trở thành truyền thống của người phụ nữ Việt Nam chung đúc từ nghìn đời. Tôi như thấy lại cảnh bà Tú trong cảnh eo sèo buồn bán ở mom sông, thấy lại cái cò nào đang lặn lội ở bờ sông gánh gạo... Cả đêm lẫn ngày, những vất vả là vất vả. Đặt long đong cạnh tất bật, tác giả tạo nên nét nghĩa cộng hưởng để chỉ một sự thật: người phụ ấy – em – đã hy sinh cho ta quá nhiều. Ấy thế mà ta nào hay nào biết. Những nỗi lo cơm áo ấy ám ảnh em, đi vào cả giấc ngủ – đến nỗi trong lúc nghỉ ngơi ấy em vẫn còn tất bật, vẫn không yên. Cái đẹp của những tần tảo bởi yêu thương ấy có ngôn ngữ nào tả được. Mọi lời nói có khi thành vô nghĩa. Bởi vì:

*Em như trăng huyền hoặc
Lặn ngụp giữa đời thường*

Ánh trăng vàng không đẹp vì nó toả sáng trên cao mà đẹp vì ngụp lặn giữa đời thường với bao nhiêu lo toan. Nhận ra được cái đẹp của ánh trăng ngụp lặn giữa đời thường hẳn người làm thơ phải có đủ từng trải và đau đớn. Để rồi sau những giấc mơ hoa, người ta trở lại đời thực để thêm một lần nữa nhận ra:

*Chiu chất bao yêu thương
Em trao anh thâm lặng
Một nụ cười sạm nắng
Ấm hơn ngàn trăng sông*

Đã có một nụ cười như mùa thu toả nắng vốn đã đẹp. Nay lại có một nụ cười sạm nắng lại đẹp hơn. Bốn câu thơ đích thực là lời tri ân một tấm lòng. Tôi nhớ câu nói của một nhân vật trong: "Con đường đau khổ" của A. Tônxtôi: "Năm tháng rồi sẽ trôi qua, những cuộc chiến tranh rồi sẽ thôi không còn gào thét. Chỉ còn lại bên ta là tấm lòng em, đầm thấm thương yêu, dịu dàng dắt ta đi qua những nỗi đau của cuộc đời...". Nụ cười sạm nắng - nụ cười của những bao dung và hy sinh. Nụ cười của tình yêu lớn lao mà phải may mắn lắm, người ta mới nhận được nó trong cuộc đời. Ấy là nụ cười của tiên trong đời thường. Vị tiên này chỉ có một phép thuật duy nhất: Tình Yêu. Nụ cười sạm nắng mang nắng sưởi ấm đời người. Con người được ấm áp bởi tình yêu. Khổ thơ cuối được kết lại cô đọng:

*Để giờ anh vỡ lẽ
Lời yêu sao ngập ngừng
Giấy trắng hồn em trải
Câu thơ nhòa rưng rưng*

Khởi nguồn của thơ không phải là cảnh mà là tình. Khi tình cảm ngập lòng không chịu đựng được nữa thì ngôn ngữ trào ra đầu ngọn bút. Nói một lời yêu cũng chột thành ghen lời và ngượng ngùng. Em là khởi nguồn của nghệ thuật và sáng tạo bởi vì văn chương đích thực phải phát xuất từ cuộc đời và quay trở lại phục vụ cho cuộc đời.

Biết ơn đời, biết ơn nhau thật lòng. Bài thơ là lời tạ ơn một tấm lòng. Tấm lòng em dịu dàng và bao dung hy sinh đưa ta đến bờ bến yên bình và hạnh phúc. Tấm lòng ấy cho con người cảm giác thanh thản vì biết mình được sống trong tình yêu.

Bài thơ là phút giây bừng ngộ đầy ánh sáng. Một nửa khao khát cái đẹp trong cơn mơ, trên trang thơ. Một nửa tìm thấy cái đẹp trong cuộc đời - cái đẹp vẫn hiện hữu quanh ta trong khuất lấp chìm lặn mà ta, có khi vô tình chẳng hề hay biết. Phút giây nuối tiếc khi nhận ra mình đã bỏ sót một vẻ đẹp của yêu thương chắc hẳn sẽ để lại dấu ấn lâu dài trong tâm khảm. Để rồi ngày mai, ta sẽ biết yêu thương cuộc đời này nhiều hơn nữa.